

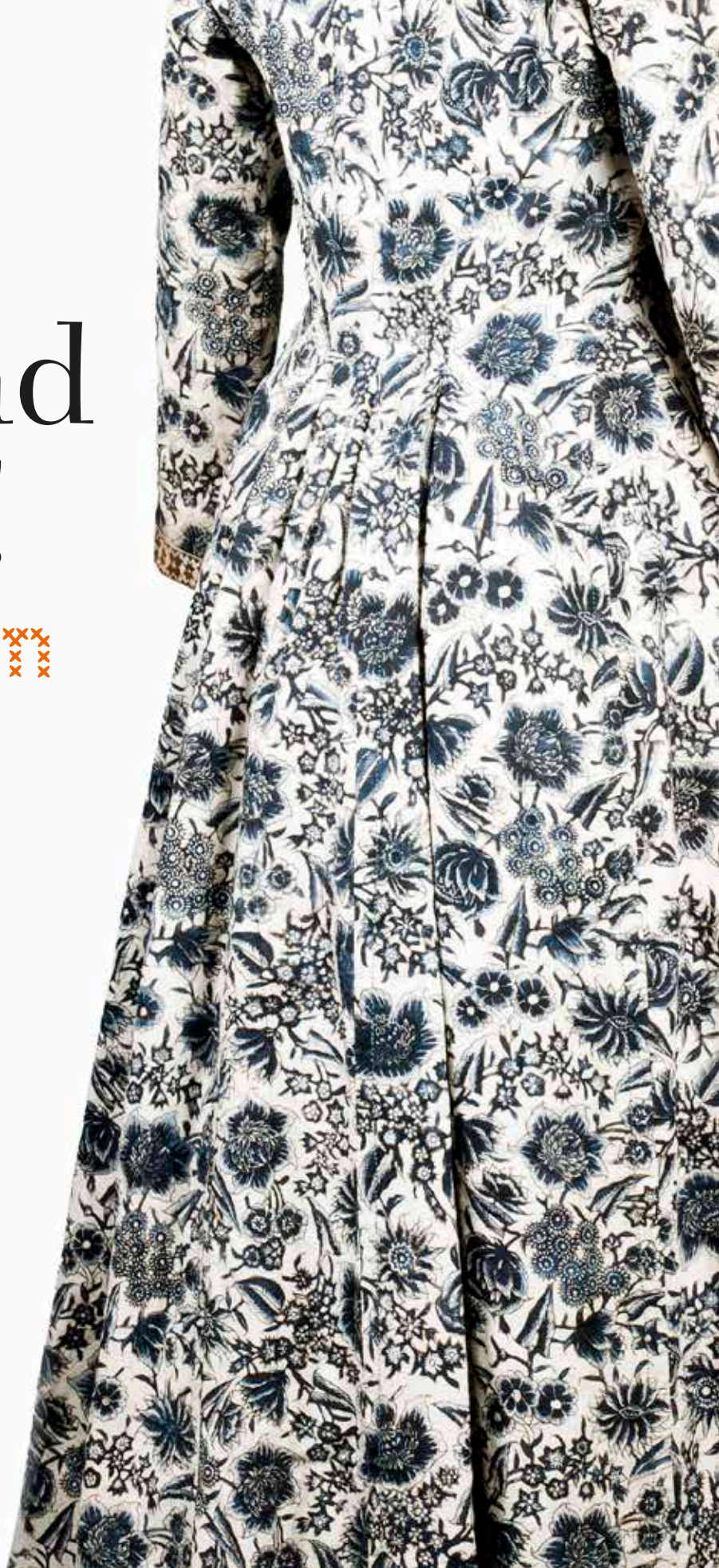
Voor de draad ermee!

symposium

Fries textiel
uit de periode
1700-1850
onder de loep

maandag 30 oktober 2023
Stadsschouwburg De Harmonie,
Leeuwarden

OTTEMA
KINGMA
STICHTING

Voor de draad ermee!

FRIES TEXTIEL UIT DE PERIODE 1700-1850 ONDER DE LOEP

De Ottema-Kingma Stichting (oks) bezit een prachtige, internationaal vermaarde collectie textiel en kledingstukken, voornamelijk uit de periode 1700-1850. Het is een omvangrijke, bonte verzameling, die veel verschillende materialen en technieken omvat.

Tijdens dit symposium wordt het onderwerp textiel besproken in al zijn fasen van bestaan: vanaf het ogenblik dat de grondstoffen ervoor als natuurlijke bronnen ontkiemen en groeien, van de keur aan ambachtslieden – van India tot Fryslân – die deze stoffen omtoverden tot uiteenlopende waardevolle gebruiksobjecten, tot en met het moment dat deze in het museale domein zijn opgenomen. Doel is te inventariseren hoe de kennis van en de waardering voor dit textiel kan worden bevorderd en verdiept.

Grotendeels hebben de objecten uit de oks-collectie op een of andere manier een relatie met Fryslân. Meer dan in andere provincies is juist hier relatief veel oud textiel bewaard gebleven. Hoe komt dat?

Voor veel mensen is textiel als waardevol erfgoed een onderwerp dat ze letterlijk weinig in het vizier krijgen. Zelden wordt textiel nog van generatie op generatie doorgegeven of als 'uitzet' geschonken. Daarnaast maakt de kwetsbaarheid van het materiaal dat deze objecten alleen maar kort in vaste museale presentaties kunnen worden tentoongesteld. Dit maakt dat textiel, anders dan andere kunstvormen, veelal een verborgen bestaan in het depot leidt. Aangezien onbekend ook

onbemind maakt is het van belang dat wordt nagedacht over de manieren waarop de zichtbaarheid van textiel kan worden vergroot.

Om te begrijpen hoe bijzonder dit culturele erfgoed is, is het verhelderend om de finesses van het maakproces onder de loop te nemen; waar en hoe werden de grondstoffen – zoals katoen, vlas, wol en zijde – bewerkt en gekleurd om tot zulke kwalitatief rijke textiel te worden verwerkt. En ook, waar, door wie en op welke wijze werd van textiel gebruiksvoorwerpen, gemaakt. Zo vervaardigde men in de achttiende eeuw in India katoenen sitsen, die vervolgens in Fryslân tot kledingstukken werden gemaakt, die worden gezien als een essentieel element van de Friese dracht en daarmee de Friese identiteit.

Mede dankzij nieuwe technieken is het mogelijk dit kwetsbare erfgoed op verantwoorde wijze te presenteren. Ook is het middels (digitaal) ontsloten archivalische documenten mogelijk geworden om meer inzicht te krijgen in de manier waarop textiel in Fryslân werd gemaakt, verhandeld, besteld, geëxporteerd en verwerkt tot objecten. Welke prangende vragen kunnen in de nabije toekomst hopelijk worden beantwoord en hoe kan deze kennis voor een breed publiek op aansprekende wijze worden uitgedragen?

Welke activiteiten zijn verder waardevol om het onderzoek naar Fries textiel verder te helpen? En wat kunnen we leren van onderzoeksverbanden die in het buitenland tot succesvolle kennisuitwisseling leiden?

Samenstelling programma en inhoudelijke organisatie:
dr.mr. Antoon Ott, Artilaw. www.artilaw.nl

Het symposium 'Voor de draad ermee! Fries textiel uit de periode 1700-1850 onder de loop' wordt georganiseerd door de Ottema-Kingma Stichting en het Departement Geschiedenis, Kunstgeschiedenis en Oudheid (GKO) van de Radboud Universiteit te Nijmegen. Meer informatie over de OKS vindt u op: www.oks.nl

Organisatie namens Ottema-Kingma Stichting:
drs. Karin de Bruin-Frederiks en drs. Bea Dornseiffer-Aitton.
Organisatie namens Radboud Universiteit Nijmegen:
drs. Willy Piron.
Met dank aan Gienke Arnolli, mr. Celesta Dijkstra-Lagerweij en prof.dr. Marieke de Winkel.

PROGRAMMA OTTEMA-KINGMA SYMPOSIUM 30 OKTOBER 2023

dagvoorzitter: Prof.dr. Marieke de Winkel

10.00 Ontvangst en inschrijving

- 10.30 *Welkom*
LOURENS OLDERSMA
Voorzitter Ottema-Kingma Stichting
- 10.35 *Opening*
MR. SYBRAND M. VAN HAERSMA BUMA
Burgemeester van Leeuwarden
- 10.45 PROF.DR. MARIEKE DE WINKEL
Inleiding
- 11.05 EM. PROF.DR. GOFFE JENSMA
'Yn frjemde lapen beteard.' Over de bouwstenen van Friese identiteit
- 11.35 GIENEKE ARNOLLI
OKS textiel: stof tot spreken

12.15 Lunch & textielschouw

- 13.25 AVALON FOTHERINGHAM
A Wealth of Colour: The Making of Indian Chintz
- 13.55 DRS. EBELTJE HARTKAMP-JONXIS
Ruwe zijde en katoenen stoffen: De textielhandel van de VOC in Bengalen
- 14.25 DRS. ROSALIE SLOOF
Fries textiel of textiel uit Friesland?
Over het belang van context, breed onderzoek en 'het alledaagse' verzamelen

14.55 Theepauze & textielschouw

- 15.35 PROF.DR.ING. MAARTEN R. VAN BOMMEL
Opgesloten maar ontsloten: het tentoonstellen van textiel uit een 17e eeuwse scheepswrak
- 16.05 SANNE VAN BELLINGEN
Textielerfgoed in Vlaanderen en Brussel: een netwerk, een samenwerking, een veldtekening
- 16.35 Ruimte voor discussie en vragen tussen de sprekers, de dagvoorzitter en de zaal
- 16.50 PROF.DR. MARIEKE DE WINKEL
Afsluiting door de dagvoorzitter

17.00 Borrel

Wilt u deelnemen aan het symposium? Op de laatste pagina ziet u hoe u zich kunt aanmelden.

Sprekers

Gieneke Arnolli

Voormalig conservator textiel Fries Museum, Leeuwarden

Gieneke Arnolli was na haar opleiding aan ABK Minerva in Groningen 18 jaar docent beeldende vakken en kunstgeschiedenis. Daarnaast tot 2018 werkzaam als conservator mode en textiel in het Fries Museum te Leeuwarden. Organiseerde wisselende mode-exposities en deed onderzoek naar, bereidde inhoudelijk tentoonstellingen voor en publiceerde over o.a.: sits, bontjes, merklappen en breiwerk. Stond samen met mode-collega's aan de basis van website ModeMuze, om kwetsbare mode/kleding collecties permanent zichtbaar te maken. Gaf recent gastcolleges aan de minor Modestudies (UVA), doet onderzoek naar en publiceert over diverse onderwerpen, zoals Harlinger kousenwinkels in de 17de eeuw. Zet zich in voor het gebruik van lokale wol.

Prof. dr. ing. Maarten van Bommel

Universiteit van Amsterdam, Amsterdam School for Heritage, Memory and Material culture, Conservering en restauratie van roerend erfgoed & Van 't Hoff institute for Molecular Science, Analytical Chemistry. Professor Natuurwetenschappelijke aspecten van roerend cultureel erfgoed, bestuurslid Stichting beheer en behoud Moderne kunst (SBMK), lid van scientific working group Netherlands Institute for Conservation, Art & Science (NICAS).

Maarten van Bommel is sinds 2015 professor Conservation Science aan de Universiteit van Amsterdam. Hij geeft o.a. onderwijs aan studenten conservering & restauratie van cultureel erfgoed, de enige academische restauratieopleiding in Nederland. Zijn onderzoek richt zich hoofdzakelijk op identificatie, reconstructie en degradatie van natuurlijke en synthetische kleurstoffen en pigmenten, toegepast op textiel, meubels, schilderijen en werken op papier. Hij is bij meerdere nationale en internationale projecten betrokken, en heeft inmiddels meer dan 100 publicaties op zijn naam. De afgelopen jaren stond het onderzoek o.a. in het teken van een unieke collectie objecten, gevonden in een 17de eeuws scheepwrak bij Texel.

Sanne Van Bellingen

Kennismedewerker behouden en waarderen, ETWIE, Gent

Sanne Van Bellingen werkt sinds 2020 bij ETWIE, expertisecel voor technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed. Sanne behaalde een Master Kunstwetenschappen en Archeologie aan de Vrije Universiteit Brussel en een Master Monumenten- en Landschapszorg aan Universiteit Antwerpen. Van 2013 tot 2017 was ze coördinator van het project 'Erfgoedzorg in de kunstensector'. In 2018 coördineerde ze een waarderingsproject bij de Gentse musea waarbij ze onderzoek deed naar de waarde van de collecties elektrische huishoudelijke apparaten en houten modelfragmenten. Bij ETWIE startte ze in 2019 met de waardering van het brandweererfgoed in Vlaanderen. Een jaar later is ze gestart als kennismedewerker behouden en waarderen en staat ze onder andere in voor waarderingstrajecten en het herbestemmen van roerend technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed en de verdere uitbouw van het themanetwerk textielerfgoed in Vlaanderen.

Avalon Fotheringham

Curator of South Asian textiles Victoria & Albert Museum, Londen

Avalon Fotheringham is conservator voor Zuid-Aziatische textiel en kleding bij de V&A. Ze is opgeleid als textielkunstenaar voordat ze de overstap maakte naar textielgeschiedenis. In 2014 trad ze in dienst bij het V&A als onderzoeksassistent bij de tentoonstelling *Fabric of India* van 2015, samengesteld door Rosemary Crill en Divia Patel. In 2016 werd ze conservator. Sinds ze bij het museum werkt, publiceerde ze onder andere *The Indian Textile Sourcebook: Patterns and Techniques*, evenals essays en artikelen over Indiase bloempatronen door de geschiedenis heen, de impact van het kolonialisme op de Indiase kleding, de geschiedenis van het borduurwerk met kevervleugels en de Indiase overgang naar synthetische kleurstoffen.

Sprekers (vervolg)

Drs. Ebeltje Hartkamp-Jonxis

Voormalig conservator textiel, Rijksmuseum, Amsterdam

Ebeltje Hartkamp-Jonxis studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Achtereenvolgens werkte zij als onderzoeksassistent bij het Instituut voor Zuid- en Zuidoost Aziatische Archeologie van deze universiteit, als bij museum-consulent bij het toenmalige ministerie van CRM, als conservator oude kunstnijverheid en design bij de toenmalige Rijksdienst Beeldende Kunst in Den Haag en vanaf 1992 tot haar pensioen (2009) als conservator textiel bij het Rijksmuseum, Amsterdam. Haar publicaties betreffen grotendeels Indiase exporttextiel, de VOC-handel in Zuid-Indiase en Sri Lankaanse katoenen stoffen, 17de-eeuws Sri Lankaans ivoorsnijwerk voor Europese afnemers en Europese, in het bijzonder Noord-Nederlandse wandtapijten uit de 16de en 17de eeuw.

Em. prof. dr. Goffe Jensma

Emeritus hoogleraar Fries Universiteit van Amsterdam en Rijksuniversiteit Groningen

Goffe Jensma studeerde geschiedenis en filosofie, promoveerde in de godsdienstwetenschap en deed daarna onderzoek naar universiteits- en wetenschapsgeschiedenis als ook naar de cultuurgeschiedenis van Noord-Nederland. Hij was onder andere hoogleraar op de leerstoelen Fries aan de Universiteit van Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen. Hij publiceerde vele boeken en artikelen over Friese identiteit en cultuurgeschiedenis, waaronder *Het rode tasje van Salverda*, *Burgerlijk bewustzijn en Friese identiteit in de negentiende eeuw* (1998), *De gemaskerde god. François HaverSchmidt en het Oera Linda boek* (2004) en, recent, *Exit Fryslân. Plaats, taal en verbeelding in Friesland 1800-2022* (2022).

Drs. Rosalie Sloof

Conservator modekleding, Nederland Openluchtmuseum, Arnhem

Rosalie Sloof werkte als freelance kunst- en kostuumhistorica voor kostuum- en textielcollecties door heel Nederland. Samen met Gienke Arnolli deed ze onderzoek naar Friese letterlappen. Ze stelde en stelt regelmatig kostuums op voor tentoonstellingen en geeft conserverings- en opbergadviezen. Ook publiceerde ze over de kostuumcollecties van Kasteel Duivenvoorde, Museum van Loon en over Leidse studentenmaskerades.

Sinds 2022 is Rosalie conservator Modekleding in het Nederlands Openluchtmuseum Arnhem, waar het doel is de kledingcollectie met dagelijkse mode van na 1950 uit te breiden. Binnen de Nederlandse Kostuumvereniging is Rosalie actief als eindredacteur van *Jaarboek Kostuum*.

Prof. dr. Marieke de Winkel

Ottema-Kingma leerstoel, Radboud Universiteit Nijmegen

Marieke de Winkel is sinds januari 2023 bijzonder hoogleraar Toegepaste Kunst vanwege De Ottema-Kingma Stichting met als leeropdracht textiel- en kledinggeschiedenis. Ze studeerde Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en History of Dress aan het Courtauld Institute in Londen. Vanaf 1995 werkte ze als wetenschappelijk onderzoeker aan de UvA bij het Rembrandt Research Project en werkte mee aan de publicatie *A Corpus of Rembrandt Paintings*. In 2003 promoveerde ze op het proefschrift *Fashion and Fancy. Dress and Meaning in Rembrandt's Paintings*. Ze ontving in 1995 de Jan van Gelderprijs en in 2004 de Erasmusstudieprijs.

deelnemers

- datum** Maandag 30 oktober 2023 vanaf 10.00 uur
- plaats** Stadsschouwburg De Harmonie
Ruiterskwartier 4, 8911 BP Leeuwarden
- aanmelden** Door het invullen van het aanmeldingsformulier op de website <https://tinyurl.com/yuykaem6> kunt u zich aanmelden als deelnemer aan het symposium.
Uw aanmelding dient vóór 23 oktober a.s. binnen te zijn.
U ontvangt dan tijdig een bevestiging. Registratie van de aanmeldingen geschiedt in volgorde van de datum waarop uw symposiumbijdrage (€ 35,- p.p.) is ontvangen. Samen met de bevestiging ontvangt u een routebeschrijving met parkeeraanwijzingen.
- kosten** € 35,- p.p. (incl. lunch) voor deelname aan het symposium.
Gelieve het bedrag over te maken op het IBAN van de OKS:
NL81 ABNA 0450 5445 08 onder vermelding van 'symposium 2023' en de naam/namen van de deelnemer(s).
- inlichtingen** Voor meer informatie kunt u de website (www.oks.nl) raadplegen of contact opnemen via de mail 'congreskunstgeschiedenis@let.ru.nl'.
Voor vragen kunt u contact opnemen met de congresorganisatie kunstgeschiedenis, telefoon +31 (0) 24- 361 26 23; vragen naar de heer drs. Willy Piron.

